

nam – fra drage til tiger” skildrer Vietnams
ie fra det franske koloniherrredømme i
ngen af 1800-tallet til den aktuelle udvikling
et, hvor Vietnam er på vej til at blive en af
e økonomiske tigre i Sydøstasien.

n giver overblik over, hvilke forhold der lå
und for de blodige konflikter i Vietnam fra
til 1975, og indblik i konflikternes forløb.
derer behandles den nyeste udvikling i
am, hvor kommunistpartiet forsøger sig med
edsøkonomi og udenlandske investeringer.

n indeholder tekstmateriale, der uddyber
rspektiverer Vietnams historie.

foreliggende 2. udgave er revideret og
ført, og der er tilføjet en række tekster
beller.

*Peter Frederiksen underviser i historie ved
Gentofte HF, og har flere gange rejst i Viet-
nam og Sydøstasien. Har tidligere skrevet
Det tredje Rige, fællesskab og forbrydelse
(Systime 1998), Vietnam i forandring,
(Frydenlund 1999) og Danmark, besat og
befriet (Systime 2000). Medforfatter af
Grundbog til historie (Systime 2000) og
With God on Our Side (Systime 2000).*

ISBN 87-616-0203-5

9 798761 602038

Peter Frederiksen

VIETNAM fra drage til tiger 2. udgave

systime >

Peter Frederiksen

VIETNAM

fra drage til tiger

systime >

2. udgave

Hvilken etnisk gruppe tilhørte de faldne amerikanske soldater? (menige og underofficerer)

Etnisk gruppe	Hæren	Marinekorpsset	Flåden	Luftvåbenet
Hvide	28.044 (83,5)	11.888 (85,5)	1.823(94,7)	735 (81,1)
Sorte	5.095 (15,1)	1.860 (13,3)	78 (4,0)	83 (9,0)
Indianere	138 (0,4)	73 (0,5)	7 (0,3)	1 (0,5)
Asiater	241 (0,7)	76 (0,5)	17 (0,8)	9 (0,1)
Ukendt	26 (0,1)	1 (-)	-	79 (8,7)
Total	33.544 (99,8)	13.898 (99,8)	1.925(99,8)	906 (100,3)

Hvilken uddannelse havde de amerikanske soldater?

Uddannelse	Hvide menige/underofficerer	Sorte menige/underofficerer
Folkeskole	34,4%	39,5%
High School grad	65,6%	60,5%

Hvordan klarede de forsvarrets kvalifikationstest?

Race	Kategori I score 93-100	Kategori II score 65-92	Kategori III score 31-64	Kategori IV score 10-30
Hvide	7,0%	36,2%	40,8%	15,9%
Sorte	0,4%	6,7%	36,6%	56,1%

Kilde: The American War Library, Washington.

den. I takt med det stigende antal amerikanske soldater i Vietnam og de store tab af menneskeliv voksede antallet af demonstrationer. I april 1967 deltog over 350.000 i demonstrationer i New York og San Fransisco mod USAs krig i Vietnam. Med slagord som "Win or Get Out" og "Hey, hey, L.B.J., how many kids did you kill today?" vandt anti-krigsstemningen snart indpas i befolkningsgrupper langt uden for studenternes rækker.

Medierne i USA fokuserede på studenternes aktiviteter, hvilket efterlod et indtryk af, at anti-krigsbevægelsen var de unge intellektuelles kamp mod statsadministrationen. Dette er et fejlagtigt billede, idet modstanden mod krigen også var stærk i kredse inden for den kristne

kirke og i arbejderklassen. En stor del af dem, som gik med i anti-krigsbevægelsen, var over 30 år, kvinder og af afro-amerikansk oprindelse.

Med til at fremme modstanden mod krigen var det åbenlyse modsætningsforhold, der viste sig at være mellem de amerikanske beslutningstageres udtalelser om krigen og krigens faktiske udvikling. Samtidig med, at præsident Johnson og den øverstbefalende general Westmoreland under Tet-offensiven meddelte den amerikanske befolkning, at USA havde alt under kontrol, og krigen stod foran sin umiddelbare afslutning, viste daglige tv-transmissioner kraftige beskydninger af den amerikanske ambassade i Saigon.

Sammenlignet med andre krigsmindesmærker i USA, viser Vietnam statuen i Washington D.C tydeligt, at Vietnamkrigen var en anderledes krig.

"Den hvide mands krig"?

Dele af anti-krigsbevægelsen fokuserede på, at det var den sorte befolkning, der blev brugt som kanonføde i krigen. Dette er en af Vietnamkrigens myter, hvis man ser på krigens samlede tal (se tabellen øverst s. 104). Men i krigens indledende fase i 1965-66 var de sorte tabstal oppe på 20%, hvilket sammenlignet med de sorte unges andel på 11% af USA's samlede befolkning, er en overrepræsentation.

Det var denne udvikling som blandt andet Martin Luther King protesterede imod, hvilket medførte at præsident Johnson beordrede de sorte tabstal reduceret. Dette fik den virkning, at tallet kom ned på 11,5% i 1969.

Sammenligner man skoleuddannelsen for de sorte og hvide soldater i Vietnamkrigen havde mellem 60-65% en High School grad, der svarer til det danske skolesystems 10. klasse + 1-2.g (se tabel s. 104). Fra juli 1965 besluttede sessionsmyndighederne ikke at indkalde mænd, der gik på College (College svarer til 3.g + første studieår) eller havde en College grad. Gik man på College, skulle man over tre semestre holde et bestemt gennemsnit, og kom man under dette blev man indkaldt. I Golfkrigen i 1991 blev dette mønster ændret, nu havde næsten alle soldater High School eller mere.

Alle værnepligtige skulle igennem en kvalifikationstest, der vurderede den enkeltes egnethed. Kategori I og II blev især benyttet i tekniske og administrative enheder, Kategori III og IV gjorde især tjeneste i enheder, der kom i kamp (se tabel s. 104).

Vietnam-veteraner mod krigen

Den kritiske presse, som nu i større og større grad fokuserede på USAs manglende succes, fik i løbet af 1969-70 flere og flere amerikanere til at vende sig mod krigen. Denne modstand påvirkede også de soldater, der blev sendt til Vietnam, og snart bredte der sig en betydelig utilfredshed iblandt de amerikanske soldater.

Mange amerikanske soldater så meningsløsheden ved krigen og ved de metoder, som amerikanerne brugte for at nedkæmpe fjenden. Metoder, der fik store dele af den sydvietnamesiske landbefolkning, som amerikanerne skulle beskytte mod kommunismen, til at vende sig mod USA og støtte FNL. For at kunne finde FNL-soldaterne i junglen brugte amerikanerne aflønningsmidlet agent orange, der fik træernes

"Den amerikanske grædemur" i Washington D.C med navnene på de 58.000 faldne amerikanske soldater i Vietnam besøges i dag også af amerikanske skolebørn.

blade til at falde af. Endvidere nedkastede amerikanske bombefly fragmentationsbomber, som lod ofrene dø med indre blødninger og napalm, som lod ofrene brænde til døde. Endelig var der de direkte massakrer, der gjorde de amerikanske soldater forhadte i civilbefolkningen.

Det blev mere og mere almindeligt, at menige nægtede at adlyde ordre, og et stort antal officerer blev dræbt af menige soldater under kamp. Samtidig steg antallet af dessertører fra 47.000 i 1967 til 89.000 i 1971.

Veteraner fra krigen dannede Vietnam Vete-

rans Against the War, der fik en vis psykologisk effekt på anti-krigsbevægelsen, idet tidligere soldater, der havde modtaget krigsmedaljer for deres indsats, nu offentligt smed dem i foragt for det Hvide Hus' vietnampolitik.

Vietnam-veteranernes hjemkomst

Med til at fremme vietnam-veteranernes modstand mod krigen var den måde, det amerikanske samfund opfattede dem på efter hjemkomsten fra Vietnam. Efter tjenesten i Vietnam regnede soldaterne med at blive modtaget som helte som deres fædre var blevet modtaget efter Anden Verdenskrig. I stedet blev de mødt med foragt i store dele af den amerikanske befolkning, der tog afstand fra deres deltagelse i krigen. Det på trods af at de fleste vietnam-veteraner blot havde af tjent deres værnepligt i Vietnam, og derfor ikke havde haft noget reelt valg, om de ville deltage i krigen eller ej. Vietnam-veteranerne blev gjort til syndebukke for det Hvide Hus' forføjede vietnampolitik.

Det amerikanske samfunds manglende accept af vietnam-veteranerne medførte, at de psykiske lidelser, som vietnam-veteranerne var blevet udsat for under deres ophold i Vietnam, ikke blev behandlet efter hjemkomsten. Følelsen af at være blevet udstødt af samfundet gjorde, at mange vietnam-veteraner fik problemer med at blive re-integreret i det amerikanske samfund.

Vietnamkrigen satte dybe spor i det amerikanske samfund, der stadigvæk har svært ved at forholde sig til krigen og de hjemvendte soldater. Dette kommer til udtryk i de mange Hollywood-producerede vietnamfilm, hvor man først i 1980'erne begyndte at behandle mere omtålelige emner som vietnam-veteranernes integration i det amerikanske samfund efter krigen. Et eksempel på dette er Oliver Stones *Born on Fourth of July* (baseret på veteranen Ron Kovic' bog). Men også fra statsadministrationens side har man haft svært ved at finde ud

Hvilke stater havde de højeste/laveste tabstal?

Dødelighed pr. 100.000 indbyggere			
Højeste		Laveste	
West Virginia (E)	41,9	Alaska	18,8
New Mexico (W)	39,2	Connecticut (N)	20,1
Montana (R)	38,7	New Jersey (N)	20,6
Oklahoma	38,6	Rhode Island (N)	21,7
Wyoming (R)	35,8	Delaware (N)	22,2
Hawaii	35,8	Vermont (N)	22,4
Arizona (W)	35,0	New York (N)	22,5
Alabama (E)	34,9	Massachusetts (N)	23,6
South Carolina (E)	34,5	Louisiana (M)	24,1
Maine	34,5	Maryland (N)	25,8
Georgia (E)	34,4	Wisconsin (M)	26,2
Utah (R)	34,4	Illinois (M)	26,3

Note: For hele USA er tallet 28,3. Staterne med de højeste tabstal har typisk landbrug som vigtigt erhverv og ligger i tre områder: Mountain States(R) i Rocky Mountains, West South Central(W) og East South Central(E). Staterne med de laveste tabstal ligger i to områder: Northeast(N) og North and South Central ved Mississippifloden(M). I disse stater er administration og kommunikation vigtige erhverv, og en hel del af USA's mest kendte universiteter er netop placeret i Northeast(N). Flere af disse stater er kendt som velhaverstater.

Kilde: The American War library, Washington.

af, hvilket ben man skulle stå på overfor vietnam-veteranerne. Den såkaldte Vietnam Veterans Memorial, med navnene på de 58.000 faldne amerikanske soldater i Vietnam, blev først opført i 1982 i Washington D.C og den

blev betalt af vietnam-veteranerne selv. Næsten 10 år efter de sidste amerikanske soldater forlod Vietnam begyndte amerikanerne langsomt at bevæge sig væk fra den nationale selvansagelse efter Vietnamkrigen.

VIETNAM-VETERANERNE

TEKST 46

Vietnam-veteranerne efter krigen

De følgende beretninger handler om, hvordan tre marinesoldater oplevede hjemkomsten fra Vietnam. I stedet for, at blive modtaget med hyldest, som deres fædre efter Anden Verdenskrig, vendte samfundet dem ryggen. Efter hjemkomsten fik mange vietnam soldater – de såkaldte vietnam-veteraner – problemer med at blive re-integreret i det amerikanske samfund. De tre marinesoldaters beretninger er nedskrevet i slutningen af 1970'erne.

Første marinesoldat

Jeg så virkeligt frem til at komme hjem, men efter tre eller fire dage var jeg ved at gå ud af mit gode skind. Jeg faldt tilbage i mit gamle nabolag og intet havde forandret sig. Det var de samme mennesker i den samme situation med den samme mentalitet. Tiden har stået stille for dem. Det var, som om jeg aldrig var taget af sted. Men jeg *tog* af sted. Det var ikke det samme mere. Jeg havde det ikke godt med at gøre det, jeg plejede at gøre. Jeg vidste ikke, hvordan jeg skulle få tiden til at gå.

Jeg var gearet til at have at gøre med udstyr for hundredetusind dollars og at have ansvaret for menneskeliv. Jeg er kommet tilbage hertil... til hvad?

Det civile liv er noget lort. Man begår en fejltagelse, og ingen dør af det. Alletiders. Det er virkelig svært at hidse sig op over, hvad der foregår her. Man ser politikere, der lyver, det er til at brække sig over. Send dem derover. Jeg møder forretningsfolk som aldrig har behøvet at sætte deres liv på spil eller virkelig overgå sig selv, og de klarer sig. Det er ikke fair.

I Nam var fottudserne konger. Jeg færdedes blandt konger. De gutter fik en bar røv at trutte i, når de kom hjem, men i Vietnam var de konger. Der var ikke så meget pjat. Man kommer

ud i en ildkamp, og man ser præcis, hvem der er hvem. Der var ikke noget kunstigt. Det var altsammen meget virkeligt. Det virkelige jeg nogensinde har været med til. Efter det virker alt andet overflødigt. Det er pis og papir.

Folk forstår det ikke. De hader een for at have været der, som om man skulle føle sig skyldig over det. "Du tog til Vietnam? Hold da helt kæft, hvad tænker du på?"

"Gå ud og leg på motorvejen. Skråt op. Jeg gider ikke høre på dit sludder."

Da vi var derovre, tænkte jeg: "Du godeste, hvis jeg nogensinde kommer tilbage til verden, så skal jeg skeje ud. Verden skal være min østers, og intet kan stoppe mig. Jeg vil have det hele." Her sidder jeg tolv år senere, og hvad helvede har jeg udrettet?

Anden marinesoldat

Den dag jeg blev hjemsendt, fløj jeg til Philadelphia lufthavn. Jeg fik to og en halv række ordensbånd. Jeg er meget stolt. Jeg er en velmeriteret sergent og mine hjemsendelsespapirer er førsteklases. Hvad siger I så?

Jeg steg af flyet og gik ind på en bar. Det eneste jeg forstod mig på var at drikke. Jeg bestilte et glas CC (: Canadian Club) og en øl, og der stod jeg og smilede bredt. Der var en fyr ovre ved et andet bord sammen med to unge mennesker og en kvinde. De unge mennesker var på min alder – nitten eller tyve.

"Er du hjemme på orlov," siger fyren til mig.

"Nix, lige blevet hjemsendt."

"Du er lige kommet tilbage fra hvor?" siger en af de unge mennesker.

"Vietnam."

"Hvordan har du det med at dræbe alle de uskyldige mennesker?" spørger kvinden lige ud i luften.

Jeg vidste ikke hvad jeg skulle sige. Bartenderen blev en lille smule spids. Men jeg sagde

ikke noget. De sagde til mig, da jeg blev hjemsendt, at jeg ville få den slags lort i hovedet. Men jeg troede ikke på dem.

"Undskyld." Jeg tilkaldte bartenderen. "Kan jeg byde dem på en drink?" Jeg følte mig skyldig. Rent faktisk havde jeg slået ihjel. Jeg prøvede på en eller anden måde at gøre bod.

"Vi tager ikke imod drinks fra mordere." siger pigen til mig. Nu bliver jeg tosset.

Bartenderen beder mig om at tage det roligt, og går over for at skælde pigen ud. Hun siger: "Hvordan føles det at være i hæren?"

"Han er ikke i hæren, han er marinesoldat." sagde bartenderen.

"Det kan du fandemig bande på. Jeg er marinesoldat."

"Åh, du er ved at blive grov nu?" De generede mig midt i den forbandede bar. Jeg betalte for mine drinks, gav bartenderen drikkepenge og gik. Jeg glemte alt om det. Jeg steg ind i bilen sammen med min bror og hans kone, og jeg var bare for glad for at være hjemme til at lade det genere mig. Men nu gør det.

Da vi senere kom hjem, sagde min bror: "Lad være med at gå i uniform." Hvad var det for noget nonsens? Jeg havde lyst til at gå i den forbandede uniform. Jeg havde mine ordensbånd. Jeg var stolt over hvad jeg havde gjort. Jeg er en helt. Det gjorde mig ikke noget dengang, men det gør det nu. (...)

Tredje marinesoldat

Jeg var på et veteranhospital, da jeg første gang hørte nogen sige: "De forbandede fyre ovre i Vietnam. Se bare hvad de gør." Hold kæft, det ramte mig. Som om jeg var skyldig. Jeg var kriminel. I havde dømt mig til at dø. Dette er de samme mennesker fra den gang jeg tog af sted året før. Jeg er tilbage, men jeg hører ikke til her. Jeg ville tilbage til Nam. Jeg ville have meldt mig igen, men jeg var såret. Denne verden var fremmedgørende, det folk snakkede om, det folk kunne lide. Da min mor kom for at se til mig, var hun et andet menneske. Jeg hadede

hende ikke, eller sådan noget. Men det var et andet menneske. Jeg kunne ikke kommunikere med hende. Jeg kikkede bare på hende. Vi talte sammen, og så var det forbi.

Jeg sad bare på værelset på hospitalet, og mine tanker gik tilbage. Jeg drømte om Nam, Nam og kamp. Jeg kunne se mig selv kæmpe, selvom jeg i virkeligheden sad på sengen på et veteranhospital. Jeg kunne se mig selv tilbage i Nam.

Det her er ikke verden. Hvordan pokker kan de gøre det imod mig? Hvordan kan de bringe mig tilbage til en verden, hvor jeg ikke forstår hvad de taler om? De Forenede Stater siger ét. Befolkningen siger noget andet. Præsident Nixon taler om Det Tavse Flertal (: en betegnelse som Nixon brugte om dem, der ikke deltog i anti-krigsdemonstrationerne). Befolkningen er på gaden for at protestere. Hvad er det for nogen mennesker, der er ude for at protestere her, mens der er gutter i Nam, som gennemlever et psykologisk og fysisk helvede? Går rundt i monsunen, mens det regner måneder i træk. Hvor de bliver beskudt af snigskytter. Hvor de bliver dræbt. Hvor de træder på miner. Hvor de får junglefeber. Hvor de bliver ædt op af igler. Hvordan kan de sige, at krigen er uretfærdig? Hvordan kan man forlade Nam og efterlade nogen på marken eller nogen, som er erklæret savnet i kamp?

Jeg mente ikke, at de var u-amerikanske, men nogen havde sgu hevet tæppet væk under os. Nogen havde dolket os i ryggen. Det almindelige medlem af fredsbevægelsen forstod det ikke. Vi blev dolket i ryggen af hæren, mens vi var i hæren. Vi blev dolket i ryggen, da vi kom tilbage til De Forenede Stater af fredsfolkene. Vi blev dolket i ryggen af præsident Nixon. Han vrøvler. Henry Kissinger taler om fred og om at afslutte krigen. Det er altsammen noget sludder.

Jeg havde et anfald af skyldfølelse. Jeg sagde til mig selv: "Jeg må ikke lade folk få at vide, at jeg har været i Vietnam." Jeg vidste, at de kunne se på mig og vide, at jeg var anderledes.

Jeg kom ud fra hospitalet. Jeg plejede at sidde på mit værelse derhjemme, og jeg drak bare og var tavs. Jeg kunne bare ikke forestille mig at gå til fester, og være sammen med kvinder. Jeg var fuldstændigt desorienteret. Jeg kunne simpelthen ikke tilpasse mig.

Den første 4. juli var det værste for mig at komme igennem. Jeg var inde i en stor forretning, og nogen kastede med kinesere. Jeg bukkede mig ned. Folk lo ad mig. Jeg følte det som om nogen havde kastet et pengeskab ned over mig fra et vindue. "De ved, at jeg er Vietnam-veteran."

For mange vietnam-veteraner blev hjemkomsten ikke som de havde regnet med, blandt andet fordi det amerikanske samfund ikke anerkendte dem og behandlede dem som syndebukke for den forføjede amerikanske politik i Vietnam.

TEKST 47

Velkommen hjem Paul

Paul Sgroi tjente 7 år i den amerikanske hær, heraf ét år i Vietnam fra oktober 1968 til oktober 1969. I 1985 skrev han følgende brev som et led i en terapi for at komme sig over krigen. Paul Sgroi beskriver i teksten hvordan han oplevede sin tid i Vietnam, og hvordan krigen påvirkede hans liv efter hjemkomsten. Han døde i 1987.

Det er svært for mig at forklare, hvorfor jeg besluttede at skrive dette brev. Det er til dels et forsøg på at opnå katharsis (: renselse, befrielse) fra min side. Det er noget, jeg har sat mig for, for at fremlægge min fortid til introspektion og inspektion. Det skulle til dels være lærerigt for dem, som ikke har nogen viden om, hvad Vietnam-erfaringen er. Det er til dels en øvelse, som jeg håber vil sætte begivenheder og min opførsel i perspektiv over for mig selv.

Til tider er dette brev polemisk, til tider er grammatikken mangelfuld, til tider vil det ikke give mening for alle. Dette brev er personligt såvel som fælles menneskeligt. Til tider er teksten usammenhængende og fuld af gentagelser. Det kan jeg ikke gøre for, jeg er uddannet inden for samfundsfag og for tiden er jeg bureaukrat.

Jeg hverken kan eller vil tage alt, hvad jeg har oplevet, med. Det er ikke muligt. Måske vil jeg med tiden smide det i skraldespanden. Uanset resultatet af denne bestræbelse er det aftenens opgave.

Jeg har i syv år været veteran, og jeg gjorde tjeneste i Den Første Luftbårne Kavaleri Division fra oktober 1968 til oktober 1969 som kampfotograf. På den måde havde jeg en enestående mulighed for at iagttage, deltage i og registrere de begivenheder, som indtraf i Vietnam, mens jeg var der. Jeg gjorde både tjeneste ved fronten og bag fronten. Jeg har oplevet Vietnam fra mange sider. Hvad jeg vil forsøge er

at give min personlige fortolkning af, hvad Vietnam-erfaringen er.

Man vil bemærke at dette brev er skrevet i nutid. For mange af os, som gjorde tjeneste i Vietnam, fortsætter krigen. Vi står ikke længere over for en egentlig fjendtlig styrke, som er ude efter at dræbe os, men derimod fjender, som lurer bag hver en dør vi åbner. Krigen fortsætter inden i os, inden i de folks bevidsthed, som fortsætter med at foragte os.

Hvorfor bliver Vietnam-veteranerne udpeget som den smudsige fjer i nationens hat?

Det mest udbredte svar, jeg har hørt, er, at vi tabte. Vi brugte hvert eneste våben, vi havde til rådighed, på nær vores atomarsenal, mod en nation af risbønder og fiskere, og vi tabte!

Mit eget svar er, at det ikke er muligt at vinde en oprørskrig, der føres med guerilla-taktik, især ikke hvis guerillaerne er veludrustede. Hengivenhed for en sag, hvadenten den er religiøs, politisk, økonomisk eller filosofisk kan og vil overvinde enhver forhindring, som stiller sig i vejen for den ivrige tilhænger. Hitler vidste det. Ho Chi Minh vidste det. Ayatollaen (: Khomeini, religiøs leder i Iran 1979-1989) vidste det. Ville nogen af os være her, hvis det ikke var for nationens første hærshengivenhed og udholdenhed – frihedskæmperne og borgervæbningen?

Der findes ingen ord, som kan beskrive kampens fysiske og mentale reflekshandlinger – frygten, livstrangen, rædslen, instinktet, viljen til at redde en ven, evnen til at ignorere døden og lettelsen når det er overstået. Jeg tænker på en soldat, som havde fået sin arm smadret, og som lå på en bære med et smil på læben. Han vidste, at i det mindste for ham, var krigen forbi. På det tidspunkt betød det intet, at hans arm formentlig for altid ville være ubrugelig. Alt hvad der betød noget for ham, var at han ikke behøvede at gå tilbage til junglen, og at han snart skulle forlade Vietnam. Problemet for mange veteraner er, at selv da de

forlod landet, tog de Vietnam med hjem. I tankerne er de fortsat med at eksistere i junglen. Selv om de fysisk er på amerikansk grund, bor de i Vietnam.

Den gennemsnitlige andet-års college studerende er omtrent på samme alder som den gennemsnitlige soldat var i Vietnam. Tænk på det i bestemte situationer. Næste gang du tager en tur med rygsæk på, så tænk på at vi veteraner tog en tur med rygsæk på. Prøv, den næste dag du går rundt med rygsæk på, at forestille dig, at nogen iagttager dig, og at de har et våben, som de er besluttet på at bruge mod dig. Forestil dig, at du går i spidsen, og at hver en plet på jorden kan gemme en minefælde eller mine. Hver bugtning på stien kan føre til et baghold. Prøv at gå gennem terrænet til forandring. Kravl under buske. Hug det ned, som er i vejen. Hold dig orienteret om, hvor du er. Prøv om natten, i stedet for at sidde omkring et lejrtilt, at grave et hul hundrede meter fra dit telt, og tilbring natten i det hul. Reglerne er enkle. Man sover i to timer, så vågner man og lytter i to timer. Gentag den rytme indtil dag gry. Det var sådan, vi tog på udflugt med rygsæk i Vietnam.

Den dag jeg blev enogtyve, bar jeg rundt på ca. 25 kilo udstyr hele dagen. Jeg var på patrulje med et infanterikompagni tæt ved et sumpområde, så vi vadede rundt i vand hele dagen. Derudover måtte vi stoppe hvert tyvende minut eller der omkring, for at undersøge vores kroppe og ryggen på den foran for igler. Til min fest drak jeg en varm dåseøl og delte en joint med en af gutterne. Den nat vågnede jeg til et festligt skyderi. Vores vagtposter havde opdaget bevægelse, og detonerede et par claymore miner, mens de fyrede løs på må og få ud i natten, og ventede på svar. Det kom i form af et morterbombardement lige før daggry. Hvilken fødselsdagsfest!

Andre erindringer dukker op. Jeg kender en kvinde, som tager mindst to varme bruse-

Amerikansk soldat i Sydvietnam, 1972.

bade om dagen. Gennem hele mit år i Vietnam havde jeg ikke mulighed for at tage mere end seks varme brusebade. Det er ikke fordi, jeg ikke gik i bad. Hvor der eksisterede brusebad blev vandet leveret fra femoghalvtreds gallon (: 1 gallon = 3,8 liter) tromler, australske vandsække eller lignende anordninger, opvarmet af solen. Man brugte kun lige så meget vand, som var nødvendigt for at sæbe sig ind og skylle af. Der var altid en eller anden, der stod i kø, så man ønskede ikke at være den, der brugte det sidste lunkne vand.

Noget andet vi tager for givet er klosettet. Man har afføring, man trækker i et lille håndtag, og det hele forsvinder. I Vietnam bestod standardklosettet i en halv femoghalvtreds gallon tromle placeret under et hul i nogle træplanker. Hver morgen blev nogen sat på "lorte-

tjeneste". Den person måtte trække tromlen op fra under plankerne, hælde papir og petroleum over svineriet og sætte ild til det. Efter at indholdet var destrueret, blev klosettet sat ned igen. Desuden var bruserne og klosetterne i de fleste landingszoner og på de fleste baser helt åbne. Der var intet privatliv. Den dag i dag kan jeg lugte det brændende lort.

Og dog var der en afdeling af Bank of America i Saigon. Der var fjernsyns- og radiostationer, og nogle af de mest moderne mekanismer til krigsførelse, kun nogle få kilometer fra stammer, hvis krigere brugte våben, som ikke var mere avancerede end en armbrøst.

I Vietnam var det ikke til at vide, hvem der var ens ven eller fjende. Jeg stolede aldrig på en vietnameser, mens jeg var der. Jeg var ikke sikker på, at tolken eller de andre, jeg arbejdede

sammen med, ikke ville skyde mig i ryggen. Den dag i dag har jeg fordomme.

Vietnam var "pas på alting". Drik ikke colatappet i Vietnam; det kunne indeholde glassplinter. Pas på de prostituerede; enten havde de kønssygdomme, havde barberblade indopereret i deres vagina eller også kunne de finde på at angribe en mens man sov. Pas på børnene; mange var tyveknægte. Enhver soldat var opmærksom på, at ure kunne blive hugget fra hans håndled, at lommer kunne blive skåret op med barberblade, og at ens tegnebog kunne blive stjålet. Pas på det sorte marked; man brænder fingrene. Pas på alting undtagen ens egen mentale sundhed, som på nuværende tidspunkt ikke eksisterede.

Den anspændtheden i Vietnam forårsagede for gennemsnitsmennesket, fik nogle til at reagere på uforudsigelige og nogle gange voldelige måder. Jeg iagttog engang, hvordan to ingeniørsoldater kom op at slås en aften, og trak deres våben mod hinanden. De sad omkring fire timer med fingeren på aftrækkeren, parate til at skyde, før de blev talt fra det af tilskuere. Jeg var også vidne til, at en officer trak sin pistol og truede med at skyde en feltpræst, som havde inviteret officeren til en gudstjeneste.

Set udfra mit synspunkt, har livet i De Forenede Stater kun været en smule bedre end mit liv i Vietnam. Den dag, jeg kom hjem, gik en kvinde på min egen alder hen til mig sammen med flere af hendes venner, mens jeg stod og ventede på en bus i Newark, New Jerseys lufthavn, og spurgte mig, om jeg havde været i Vietnam. Da jeg svarede at dette var min første dag hjemme, spyttede hun mig i ansigtet og gruppen slap en byge af fornærmelser løs. Jeg vidste ikke, hvordan jeg skulle reagere eller svare. Lufthavnspolitiet førte hende og hendes venner bort. Jeg tror ikke, at hun dengang vidste, at hendes spyt ville besudle mit ansigt for evigt. Det er ikke muligt at tørre det spyt af. Det sidder på mit ansigt den dag i dag. Jeg har været i stand til delvist at tørre det af, men det

vil tage lang tid, før jeg kan få det hele væk. Velkommen hjem.

Jeg forstår den overbevisning og de følelser den kvinde, der overfaldt mig, havde. Hun gjorde kun, hvad hun følte var moralsk rigtigt. Problemet er, at hun, sammen med titusinder af hendes slags, rettede deres handlinger mod de forkerte, nemlig veteranerne selv. Vi var ikke andet end brikker i et politisk og økonomisk spil. Spyttet, fornærmelserne og den vedvarende skade, skulle have været rettet mod det samlede Amerika og regeringen. Selvfølgelig var der marcher og demonstrationer mod regeringen. Problemet er, at for hver organiseret demonstration var der hundredvis af overfald på enkelte veteraner. Lufthavne og rutebilstationer var de foretrukne mål for overfald på veteraner. For mange veteraner var de episoder første og sidste gang, de blev budt velkommen hjem.

Velkommen hjem. De to ord blev aldrig sagt til mig i femten år. Et par simple ord, men for Vietnam-veteranen betyder de forskellen på accept og afvisning. Den første gang nogen, som ikke var medlem af familien, hilste mig velkommen hjem fra Vietnam var den 11. oktober 1984, da veteranerne, jeg marcherede sammen med, hilste hinanden velkommen hjem. Det tog femten år og ti dage, før nogen anerkendte, at jeg var hjemme, og som det har været tilfældet med alle andre aktioner, som har haft til formål at anerkende Vietnam-veteranernes indsats, blev aktionen sat igang af Vietnam-veteraner selv.

Det er Vietnam-veteranens arv. Regeringen og dette lands borgere har gjort alt, hvad der stod i deres magt for at ignorere Vietnam-veteranernes fortjeneste. Mindehøjtidelighederne i Washington og Sacramento blev iværksat for midler, doneret af Vietnam-veteraner. Aktiviteter for at ære Vietnam-veteraner og ønske dem velkommen hjem, er traditionelt blevet sponseret af Vietnam-veteraner. Den bedste rådgivning for Vietnam-veteraner ydes af Viet-

nam-veteraner selv. Kort sagt, Vietnam-veteranerne har været nødt til at klare sig selv. Vi klarede os selv i junglen, vi klarer fortsat os selv i dag.

Den side ved livet efter krigen, som plager mig mest, er min manglende evne til at komme tæt ind på livet af folk. Det er en direkte konsekvens af de mekanismer, jeg udviklede for at kunne håndtere andres død. Efter at min bedste ven døde, var jeg aldrig i stand til at dyrke et nært venskab igen. Det betyder ikke, at jeg ikke har nogen venner. Det har jeg. Forskellen er, at jeg nu er i stand til at opgive venskaber uden at føle noget ved det. Indtil for bare et par måneder siden havde jeg ikke i de sidste femten år skrevet til eller forsøgt at kontakte nogen, som jeg har kendt, med mindre vedkommende havde prøvet at komme i kontakt med mig. Jeg finder det nemmere at komme tæt ind på livet af folk, som er fuldstændigt fremmede, end af dem, jeg elsker. Hvis man kommer tæt på, risikerer man at brænde fingrene. Der er ingen grund til at græde over, at nogen dør eller forlader en, hvis man ikke har tilladt sig selv at komme tæt ind på livet af den person. Jeg har tidligere koner og børn, som ved, hvad jeg taler om.

Jeg føler også, at jeg går for meget op i ritualer. Hver aften "kontrollerer jeg sikkerhedsforanstaltningerne". Det vil sige inspicerer alle døre og vinduer. Jeg sikrer, at alle gange og korridorer er fri for forhindringer. Jeg forsikrer mig om, at jeg kender altings placering i nærheden af min seng. Jeg over mig på, hvad jeg vil få brug for i nødstilfælde. Jeg gør det hver aften vel vidende, at det vil hjælpe mig til at overleve.

Når jeg først er kommet i seng, begynder løjerne. De første syv år efter krigen havde jeg mareridt. Nogen gange vågnede jeg op, mens jeg råbte. Nogle gange vågnede jeg op, mens jeg græd. Mareridtene fortog sig langsomt, eller det troede jeg, at de gjorde. Min tidligere kone fortæller mig, at helt indtil for et par år siden

kunne hun gå sent i seng og opdage, at jeg oplevede endnu et mareridt.

Jeg sover ikke godt. Jeg vågner mindst een gang om natten, og for det meste oftere. Nogle gange vågner jeg midt om natten, og ligger simpelt hen vågen til om morgenen. Ofte er jeg allerede udmattet, når jeg tager af sted på arbejde om morgenen.

Jeg har ikke rørt en riffel eller pistol siden min hjemsendelse. I hæren havde jeg uddannet mig til ekspert på skydebanen. Jeg havde altid haft med våben at gøre. Jeg var ivrig jæger. Min far og jeg gik på jagt i hjortesæsonen. Men nu er jeg temmelig bange for våben.

Høje lyde generer mig. Det gælder især alt, hvad der lyder som et gevær. Jeg kaster mig ikke i skjul mere. Der var engang, hvor et brag fra en bil fik mig til at kaste mig ned på gulvet, eller ned på gaden, med lynets hast. Jeg bryder mig ikke om høje lyde, inklusive musik. Høje lyde distraherer mig, og hæmmer min evne til at skelne alle lydene omkring mig. Blade, der rasler i vinden i min baggård, er nok til at få mig ud af sengen for at undersøge det.

Rastløshed. Da jeg først kom ud af hæren, og min kone og jeg blev separerede, gennemrejste jeg landet fem gange, tre gange på tommelfingeren. Jeg har adskillige gange gået langs den Appalachiske sti (: bjergkæde i østlige USA). Da jeg flyttede til denne by, havde jeg elleve forskellige bopæle inden for de første tre år, og havde tre forskellige job inden for de første syv måneder.

Alkoholen blev min bedste ven. Jeg har overlevet ved at drikke. Jeg drak ti til tolv dåseøl, udover hvad jeg ellers havde. Det gjorde jeg i næsten femten år. Jeg tror, drikkeriet har forårsaget en del hjerneskade.

Jeg bryder sammen og begynder at græde uden nogen særlig grund. En artikel i avisen eller en film i fjernsynet kan få tårerne frem, men kun hvis jeg er alene.

Jeg bryder mig ikke om at sidde med ryggen til vinduet, eller hvor jeg føler mig offentligt

udstillet. Jeg holder rullegardinerne nede i mit hus. Jeg bryder mig ikke om at tænke på, at der kan være nogen derude, som kigger ind på mig.

Der er tidspunkter, hvor jeg føler mig ekstremt opfarende. I en periode kunne jeg komme op at slås, bare ved at et navn blev nævnt. Jeg er ikke så opfarende, som jeg var engang; i det mindste kommer jeg ikke så meget op at slås. Men fordi jeg er en krudttønde, parat til at eksplodere, prøver jeg at udvikle sikkerhedsventiler.

Jeg har opdaget, at Vietnam-veteraner ikke fortæller andre mennesker, at de er Vietnam-veteraner. Jeg boede ti meter fra en anden Vietnam-veteran, og i årevis var der ingen af os, som rykkede ud med denne mørke hemmelighed. Det tog seks eller syv år, før vi betroede den til hinanden.

Det var min kone, som opdagede, hvad der var i vejen med mig. Hun vidste, at jeg havde forsinkede stress-symptomer, og iværksatte et rådgivningsprogram for mig. Jeg var ikke begejstret for ideen, men jeg marcherede af sted til veteranklinikken for at få professionel hjælp. Jeg tilbragte to timer sammen med en psykolog under mit første besøg. Episoden føltes mere som et politiforhør end en konsultation. Jeg

mente, at han udviste en total mangel på indfølelse. Efterhånden begyndte jeg at konsultere en psykiater på egen hånd, som efter et kvarter stillede den diagnose, at jeg led af en depression.

Nu indser jeg, at min kone havde gennemskuet det hele. Men det var allerede for sent for mig. Efter ti års samliv blev vi separeret. Jeg undskylder overfor hende, for hun havde fuldstændig ret: Vietnamkrigen havde gjort noget ved mig. Den dag, de begravde den ukendte soldat fra Vietnamkrigen, græd jeg helt ukontrolleret i timevis. Nu vil jeg tage hen til muren for at se navnene på dem, jeg kendte. Jeg har brug for at vide, at de er blevet husket.

Men er vi ikke alle Vietnam-veteraner, uanset om vi deltog i krigen eller ej? Det er op til den næste generation, at sørge for at denne nation kommer på benene igen. Min eneste bøn er at ikke-veteraner husker at der foregår en masse oppe i vores hoveder. Hav ikke medlidenhed med os. Fordøm os ikke. Og lad venligst være med at kategorisere os eller putte os i bås. Vi gjorde alle, hvadenten vi gjorde tjeneste eller ej, hvad vi følte, var det bedste for os selv og vor nation.

Velkommen hjem Paul.